

MEMURLARIN AYRICALIKLI DÖNEMİ

Aydınlık Gazetesi, 5 Eylül 2017

Yıldırım Koç

Memurlar da işçi sınıfının bir parçasıdır. Ancak özellikle 1926-1950 döneminde memurların ücretleri, çalışma süreleri, iş güvenceleri, sosyal güvenlikleri, diğer birçok ülkeyle bile karşılaştırıldığında, çok iyiydi.

Korkut Boratav'ın hesaplamalarına göre, memurların aylıklarının milli gelir içindeki payı bu yıllarda şöyle gelişti: 1929: % 5,2; 1930: % 6,8; 1931: % 7,1; 1932: % 8,2; 1933: % 8,6; 1934: % 8,8; 1935: % 8,7; 1936: % 7,2; 1937: % 7,4; 1938: %7,6; 1939: % 9,1.

1931 yılında memurların iktisaden faal nüfus içindeki oranı yalnızca yüzde 1,2, milli gelirden aldıkları pay yüzde 7,1 idi.

Bunun nedeni, memurların güçlü olmasıydı.

Ancak memurların gücünün kaynağı, örgütlülük, eylemler, siyasi güç değildi.

İşgücünün satış koşullarının belirlenmesinde memurların gücünün kaynağı, Cumhuriyet'in ilk dönemlerinde nitelikli personelin yetersizliği, buna karşılık nitelikli personele olan büyük gereksinimdi.

VASIFLI ÜCRETLE İŞGÜCÜ AZALDI

Osmanlı döneminde azınlıklar 1909 yılına kadar askerlik yapmazdı. Azınlıklara askerlik yükümlülüğünü 1909 yılında İttihat ve Terakki Cemiyeti getirtti. Çok sayıda Ermeni ve Rum da, askerlikten kaçabilmek için, özellikle ABD'ye göç etti.

Müslümanlar ise yıllarını askerlikte geçirirdi. Şehit olmayıp dönenlerin bir bölümü sakattı. Diğerleri de uzun askerlik yılları boyunca özel bir meslek edinme imkanı bulamazdı. Çoğu köylüydü. Azınlıklar eğitime devam eder, belirli meslekler edinir ve uzmanlaşırken, Müslümanlar bu olanaklardan yoksundu.

I. Dünya Savaşı öncesi ve süresinde Ermenilerin önemli bir bölümü düşmanla işbirliği yaptı. Savaş sırasındaki ihanetleri nedeniyle de tehcire tabi tutuldu.

Rumların önemli bir bölümü de Kurtuluş Savaşı sırasında Yunan ordusuyla işbirliği yaptı. Savaş sonrasında İstanbul belediye hudutları dışındaki Ortodokslar (ve ne yazık ki bu arada Türk Ortodoksları) Yunanistan'a gönderildi.

Böylece Osmanlı'nın yetişmiş insangücünün büyük bölümü ülkeden ayrıldı.

Müslümanlar içinde vasıflı işgücünün önemli bir kısmı da I. Dünya Savaşı'nda ve Kurtuluş Savaşı'nda şehit oldu.

VASIFLI ÜCRETLE İŞGÜCÜNE İHTİYAÇ ARTTI

Cumhuriyet'in Osmanlı'dan devraldığı vasıflı personel çok azdı. Ayrıca devralınan nüfus hastaydı, sakattı, 1911-1922 dönemi savaşlarından yorgundu. Nüfusun yaklaşık yüzde 80'i, birbirinden kopuk köylerde yaşıyordu ve bir işyerinde ücret karşılığı çalışma niyeti pek yoktu.

Buna karşılık Cumhuriyet'in üç önemli hedefinin gerçekleştirilmesi, vasıflı ücretlilerin temin edilebilmesine bağlıydı.

Yeni ve bağımsız bir devlet kuruluyordu. Bu devletin, kendisini vatana adanmış bürokratlara ihtiyacı vardı. Ayrıca, siyasi bağımsızlığı tamamlayan ekonomik bağımsızlık da tam zamanlı olarak çalışacak ücretli vasıflı personel gerektiriyordu.

Devralınan halk henüz bir milli kimlik altında birleştirilmemişti; Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türkiye halkından çağdaş Türk milletinin yaratılması gerekiyordu. Bunu gerçekleştirecek olan da vasıflı ücretliler olan öğretmenlerdi.

Çağdaş bir milletin yaratılabilmesinin önkoşulu, insanların şeyhlerin, aşiret reislerinin, toprak ağalarının, din adamlarının kulluğundan kurtulup özgür birer yurttaş olabilmeleriydi. Bu dönüşüm için de devletin elinde ücretli vasıflı kadroların bulunması gerekiyordu.

Diğer taraftan, Sovyetler Birliği ile yakın ilişkiler kurulurken, vasıflı ücretli kadroların onların etkisine girmesinin önlenmesi de zorunluydu.

Tüm bu koşullar, 1950'li yıllara kadar önemli ayrıcalıkları olan bir memur kitlesi ("işçi aristokrasisi") yarattı.